

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂRE nr. ____

din _____ 2022

Chișinău

**Pentru aprobarea proiectului de lege privind declararea utilității
publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului
magistral Chișinău – Strășeni – Călărași**

În temeiul art. 6 din Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 252, art. 412), cu modificările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași.

Prim-ministru

NATALIA GAVRILIȚA

Contrasemnează:

Viceprim-ministru,
ministrul infrastructurii
și dezvoltării regionale

Andrei SPÎNU

Ministrul finanțelor

Dumitru Budianschi

Ministrul justiției

Sergiu Litvinenco

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA**LEGE****privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași**

În temeiul art. 5 alin. (1) lit. e) și alin. (3) și al art. 6 alin. (1) lit. a) din Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr. 42-44, art. 311), cu modificările ulterioare,

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Articolul 1. – Se declară de utilitate publică de interes național lucrările de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași în cadrul Proiectului „Îmbunătățirea infrastructurii de apă în Moldova Centrală”, finanțat de către Guvernul Federal German prin intermediul Băncii Germane de Dezvoltare KfW și din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și Locală.

Articolul 2. – Obiecte ale exproprierii necesare pentru lucrările de construcție, menționate la art. 1, sunt:

a) bunurile imobile, proprietate privată și cele aflate în proprietatea unităților administrativ-teritoriale, situate în extravilanul și/sau intravilanul următoarelor localități:

- orașele Chișinău și Vatra, satul Ghidighici (municipiul Chișinău);
- municipiul Strășeni, orașul Bucovăț, comunele Gălești și Pănășești, satele Căpriană, Roșcani, Sireți, Tătărești și Vorniceni (raionul Strășeni);
- orașul Călărași, comuna Tuzara, satele Nișcani, Pitușca și Vărzăreștii Noi (raionul Călărași);

b) dreptul de folosință sau alte drepturi reale asupra bunurilor imobile indicate la lit. a) din prezentul articol, ce urmează a fi utilizate pe perioada lucrărilor de construcție menționate la art. 1.

Articolul 3. – Exproprierea dreptului de proprietate asupra obiectelor exproprierii indicate la art. 2 lit. a) se referă la bunurile imobile, care vor fi afectate permanent de lucrările necesare pentru construcția apeductului magistral, iar exproprierea dreptului de folosință sau a altor drepturi reale prevăzute la art. 2 lit. b) se va efectua temporar, pe durata executării lucrărilor de construcție a apeductului menționat, pe un termen de până la 5 ani, dacă părțile nu convin asupra unui alt termen.

Articolul 4. – Guvernul va întreprinde și va asigura, în numele statului, măsurile necesare pentru exproprierea dreptului de proprietate, precum și a dreptului de folosință sau a altor drepturi reale asupra bunurilor imobile necesare pentru lucrările de construcție de utilitate publică a apeductului menționat, identificate potrivit documentației de proiect elaborate în conformitate cu legislația.

Articolul 5. – Despăgubirea pentru exproprierea dreptului de proprietate, precum și a dreptului de folosință sau a altor drepturi reale asupra bunurilor imobile se va efectua de către Guvern din mijloacele alocate de la bugetul de stat.

Articolul 6. – Exproprierea bunurilor imobile ale proprietarilor, titularilor drepturilor de folosință sau de alte drepturi, identificarea cărora nu este posibilă, se va efectua conform procedurii expuse în anexă.

Articolul 7. – Prin derogare de la prevederile actelor normative privind proprietatea publică, ale Codului civil, precum și ale Legii exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999, cu excepția art. 11, 12, 14 și 15 din această lege, pentru lucrările de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași în cadrul Proiectului „Îmbunătățirea infrastructurii de apă în Moldova Centrală” se instituie o procedură specială de expropriere, conform anexei.

Articolul 8. – La data intrării în vigoare a prezentei legi se consideră nule:

a) actele juridice în privința obiectelor supuse exproprierii, altele decât cele cu privire la succesiune, care se vor încheia după intrarea în vigoare a prezentei legi;

b) actele juridice prin care se face includerea obiectelor supuse exproprierii în perimetrul localității, precum și cele prin care se face trecerea bunurilor proprietate a unității administrativ-teritoriale dintr-un domeniu al proprietății publice în altul ori în proprietatea unei alte unități administrativ-teritoriale;

c) avizele, acordurile, permisele sau autorizațiile eliberate unor terțe persoane pentru bunurile imobile expropriate.

Articolul 9. – Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președintele Parlamentului

PROCEDURA SPECIALĂ DE EXPROPRIERE
aplicabilă lucrărilor de utilitate publică de interes național
de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași
în cadrul proiectului „Îmbunătățirea infrastructurii de apă în Moldova
Centrală”

Capitolul I
PREVIZIUNI GENERALE

1. În sensul prezentei proceduri, următoarele noțiuni semnifică:

act de expropriere – hotărâre a Guvernului Republicii Moldova care nominalizează proprietarii bunurilor imobile expropriate, indică numerele cadastrale și suprafețele acestor bunuri, precum și categoria de folosință a bunurilor imobile în conformitate cu prevederile legale aplicabile, și prin care se instituie Comisia pentru soluționarea întâmpinărilor;

proiect – construcția apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași (faza I) în cadrul proiectului „Îmbunătățirea infrastructurii de apă în Moldova Centrală”, finanțat de către Guvernul Federal German prin intermediul Băncii Germane de Dezvoltare KfW și din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și Locală;

plan de acțiuni privind exproprierea și despăgubirea – set de acțiuni îndreptate spre atenuarea efectelor negative ale procesului de expropriere, acoperind toate pierderile directe economice și sociale rezultate din ocuparea bunurilor imobile și restricționarea accesului, împreună cu măsurile compensatorii și reparatorii ulterioare, elaborate în conformitate cu prezenta lege și cerințele Standardului de mediu și social (ESS) ale Băncii Mondiale „Achiziționarea de terenuri, restricții privind utilizarea terenurilor și strămutarea involuntară”;

mecanism de soluționare a reclamațiilor – mecanism stabilit, în conformitate cu acordurile de finanțare, pentru examinarea reclamațiilor cu privire la activitățile de implementare a proiectului, care este elaborat în conformitate cu legislația națională și standardele de mediu și sociale ale Băncii Mondiale și care oferă persoanelor fizice, organizațiilor și grupurilor locale care ar putea fi afectate, în mod direct sau indirect, de lucrările de construcție o modalitate de depunere a reclamațiilor la organizațiile responsabile de implementarea și finanțarea proiectului;

comisie pentru soluționarea întâmpinărilor - grup de lucru, format în condițiile legii din 3 specialiști din domeniul de activitate, în care se execută lucrarea de utilitate publică, care, în urma analizei documentelor prezentate de persoanele afectate permanent, emite o decizie motivată cu privire la cuantumul despăgubirii stabilit în propunerea de expropriere;

comitet de monitorizare a impactului social – structură socială locală, neguvernamentală și apolitică, formată de către autoritatea publică locală de nivelul întâi, ai cărei membri sunt persoane din localitățile afectate de lucrările de construcție și care este creată în scopul asigurării participării comunității la procesul de monitorizare a impactului de mediu și social în perioada executării lucrărilor de construcție pe teritoriul localităților, al oferirii de suport, la nivel local, la funcționarea mecanismului de soluționare a reclamațiilor din cadrul proiectului și de asistență proprietarilor de terenuri afectați la exercitarea drepturilor în procesul de expropriere;

patrimoniu arheologic – ansamblu de bunuri materiale, apărute ca rezultat al activității umane din trecut, păstrate în condiții naturale la supranatură, subteran sau subacvatic, sub formă de situri arheologice (așezări, necropole, morminte izolate, tumuli, cetăți, valuri, construcții, biserici, clădiri, anexe gospodărești etc.) sau bunuri mobile (obiecte sau fragmente ale acestora), care, pentru a fi identificate și studiate, necesită aplicarea metodelor arheologice.

2. Lucrările de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași se vor desfășura concomitent cu procedura de expropriere, fără a afecta desfășurarea acesteia și fiind respectate măsurile, condițiile și cerințele de protecție a mediului și de reducere a impactului asupra mediului, expuse în acordul de mediu.

3. Conform prevederilor Acordului de finanțare din 27.05.2019, semnat între Banca Germană de Dezvoltare KfW, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Agenția de Dezvoltare Regională Centru, pentru implementarea Proiectului „Îmbunătățirea infrastructurii de apă în Moldova Centrală”, Guvernul Republicii Moldova, prin intermediul Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, cu suportul metodologic al Unității de implementare a proiectului, constituite în cadrul Agenției de Dezvoltare Regională Centru, va asigura:

- 1) coordonarea implementării proiectului;
- 2) elaborarea Planului de acțiuni privind exproprierea și despăgubirea;
- 3) instituirea și menținerea, pe întreaga perioadă de implementare a proiectului, a Mecanismului de soluționare a reclamațiilor (MSR), prin intermediul căruia persoanele afectate vor putea adresa întrebări, comentarii, sugestii, nemulțumiri și reclamații legate de implementarea Proiectului, în conformitate cu cerințele standardelor de mediu și sociale ale Băncii Mondiale (ESS1, ESS2 și ESS5);
- 4) implementarea Planului de acțiuni privind exproprierea și despăgubirea;
- 5) efectuarea unui audit privind realizarea obiectivelor stabilite în Planul de acțiuni privind exproprierea și despăgubirea, și evaluarea conformării cu prevederile prezentei legi și cerințele finanțatorilor, cu raportarea performanțelor către Unitatea de implementare a proiectului a și Banca Germană de Dezvoltare KfW.

4. În zonele siturilor arheologice afectate de lucrările de construcție urmează a fi efectuată procedura de descărcare de sarcină arheologică a bunurilor imobile cu patrimoniu arheologic, în conformitate cu prevederile art. 5 alin. (2) din Legea nr.218/2010 privind protejarea patrimoniului arheologic.

5. Retragera din circuitul agricol sau silvic a terenurilor afectate de lucrările de construcție de utilitate publică de interes național, se realizează prin efectul prezentei legi cu aplicarea prevederilor Codului funciar nr.828/1991, pentru retragere:

1) definitivă, în cazul terenurilor afectate permanent de lucrările supraterrane necesare pentru construcția obiectivelor proiectului, cu atribuirea acestora la categoria terenurilor cu destinație specială;

2) temporară, până la 5 ani, dacă nu se convine asupra unui alt termen, în cazul terenurilor afectate pe durata executării lucrărilor supraterrane necesare pentru construcția obiectivelor proiectului.

6. Lucrările de construcție de utilitate publică de interes național se vor iniția numai după ce documentația de proiect va fi supusă expertizei ecologice de stat în conformitate cu Legea nr. 851/1996 privind expertiza ecologică, și se va obține Avizul expertizei ecologice de stat. În procesul realizării lucrărilor se vor respecta măsurile de atenuare a impactului de mediu conform Legii nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului și descrise în planul de gestionare al aspectelor de mediu și sociale ale proiectului tehnic precum și condițiile și cerințele de protecție a mediului, stabile în Avizul expertizei ecologice de stat.

7. Atât procedura de expropriere, cât și lucrările de utilitate publică, ce fac obiectul prezentei legi nu pot fi suspendate sau sistate la cererea vreunei persoane care invocă existența unor litigii privind posesia ori proprietatea imobilului expropriat sau, după caz, privind dreptul de folosință expropriat.

8. Guvernul va asigura înregistrarea/înregistrarea provizorie și/sau notări cu titlul gratuit, prin intabulare și/sau notare, a dreptului de proprietate și/sau a altor drepturi ale statului asupra bunurilor imobile specificate în prezenta lege.

9. Plata despăgubirilor pentru expropriere a dreptului de proprietate, cât și a dreptului de folosință sau a altor drepturi reale asupra bunurilor imobile se va efectua de către Guvern, prin intermediul Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, cu suportul metodologic al Unității de implementare a proiectului, procedurile de despăgubire fiind descrise în Actul de expropriere, aprobat prin hotărâre de Guvern.

10. Pentru persoanele afectate de procedura de expropriere, după publicarea Actului de declarare a utilității publice de interes național, Biroul Național de

Statistica va asigura, cu titlul gratuit, desfășurarea unui census (recensământ), în baza unui caiet de sarcini elaborat de Unitatea de implementare a proiectului.

11. Elaborarea Planului de acțiuni privind exproprierea și despăgubirea este în responsabilitatea Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, prin intermediul Agenției de Dezvoltare Regională Centru, iar finanțarea implementării acestuia se va asigura din mijloacele alocate din bugetul de stat al Republicii Moldova.

Capitolul II

PROCEDURA DE EXPROPRIERE

12. Actul de declarare a utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași în cadrul Proiectului „Îmbunătățirea infrastructurii de apă în Moldova Centrală” se va aduce la cunoștință publică, prin publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și afișare la sediile consiliilor locale, în a căroră rază sunt situate bunurile, ce constituie obiect al exproprierii.

13. După declararea utilității publice de interes național și prezentarea documentației de proiect aprobate în modul stabilit de legislație, Î.S. „Institutul de Proiectări pentru Organizarea Teritoriului” va asigura, în termen de 90 de zile efectuarea complexului de lucrări cadastrale și de organizare a teritoriului (identificarea bunurilor proprietate privată, delimitarea proprietății publice, corectarea erorilor comise la atribuirea terenurilor proprietate publică, modificarea planurilor cadastrale, elaborarea planurilor geometrice, formarea bunurilor imobile, elaborarea proiectelor de organizare a teritoriului, după necesitate, elaborarea studiilor pedologice și întocmirea dosarelor de schimbare a categoriei de destinație a terenurilor, după necesitate), evaluarea despăgubirilor și întocmirea informațiilor sistematizate privind transmiterea în proprietate/folosința statului a bunurilor imobile, ce fac parte al exproprierii. Responsabil de elaborarea/promovarea actelor privind transmiterea în proprietatea/folosința statului a bunurilor imobile, ce fac parte al exproprierii este Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, cu suportul Unității de implementare a proiectului.

14. Finanțarea lucrărilor, până la emiterea Actului de expropriere, inclusiv a lucrărilor cadastrale și de organizare a teritoriului, evaluare a despăgubirilor și întocmirea informațiilor sistematizate va fi realizată din mijloacele financiare, alocate proiectului. Planificarea surselor financiare pentru contractarea serviciilor cadastrale și de organizare a teritoriului, de evaluare a despăgubirilor, sistematizare a informațiilor, contractarea serviciilor este asigurată de către Unitatea de implementare a proiectului.

15. Guvernul, prin intermediul Agenției Servicii Publice, va asigura executarea lucrărilor premergătoare de identificare a proprietarilor bunurilor imobile (sistemizarea definitivă a proiectelor de organizare a teritoriului, corectarea erorilor comise în procesul atribuirii terenurilor în proprietate), înregistrarea gratuită (înregistrare, înregistrare provizorie și/sau notare) a dreptului de proprietate și/sau a altor drepturi ale statului.

16. Concomitent cu identificarea proprietarilor și/sau, după caz, a titularilor de alte drepturi asupra bunurilor imobile, se va institui interdicția de înstrăinare sau grevare a bunurilor imobile prevăzute pentru expropriere, exceptând transmiterea respectivelor bunuri imobile în proprietatea sau în folosința statului. Notarea interdicției de înstrăinare a obiectelor exproprierii se va înregistra în Registrul bunurilor imobile de către Agenția Servicii Publice, cu prezentarea de către Unitatea de implementare a proiectului a listei terenurilor afectate de construcția apeductului magistral și/sau a documentației de proiect aprobate în modul stabilit de legislație.

17. După identificarea și instituirea interdicției de înstrăinare a bunurilor imobile necesare pentru expropriere, expropriatorul va emite/aproba, în termen de maximum 90 de zile, Actul de expropriere, care va specifica lista bunurilor imobile supuse exproprierii, obținute în baza proiectului tehnic final, inclusiv numerele cadastrale și suprafețele bunurilor imobile expropriate, precum și categoria de folosință a terenurilor, în conformitate cu normele legale aplicabile și va stabili cuantumul despăgubirii cuvenite proprietarilor bunurilor imobile și/sau, după caz, titularilor dreptului de folosință sau ai altor drepturi reale asupra bunurilor imobile expropriate. La stabilirea cuantumului despăgubirilor se va ține cont de cerințele standardelor de mediu și sociale (ESS) ale Băncii Mondiale. Totodată, Actul de expropriere va institui mecanismul de soluționare a reclamațiilor și va definitiva procedura de formare a Comisiei pentru soluționarea întâmpinărilor.

18. Evaluarea bunurilor imobile în cadrul lucrărilor cadastrale se va asigura de către Î.S. „Institutului de Proiectări pentru Organizarea Teritoriului”, concomitent cu emiterea/aprobarea Actului de expropriere.

19. Despăgubirile datorate proprietarilor de bunuri imobile și/sau titularilor de drepturi asupra bunurilor imobile expropriate se stabilesc în baza rapoartelor de evaluare, cu respectarea criteriilor prevăzuți de legislație, inclusiv:

- 1) suprafața bunurilor imobile expropriate;
- 2) suprafața bunurilor imobile în privința cărora a fost expropriat dreptul de folosință;
- 3) gradul de bonitate a terenurilor;
- 4) valorile rezultatelor existente, respectiv estimate, pe bunurile imobile expropriate sau pe bunurile imobile în privința cărora a fost expropriat dreptul de

folosință, obținute de la entitățile competente, precum și valorile estimate ale amenajărilor și/sau facilităților afectate de expropriere;

5) restrângerea activităților datorate exproprierii;

6) perioada de expropriere a bunurilor.

20. Rapoartele de evaluare a bunurilor și a despăgubirilor datorate proprietarilor de bunuri imobile și/sau titularilor de drepturi asupra bunurilor imobile expropriate se vor elabora de către evaluatori, titulari ai certificatelor de calificare a evaluatorilor bunurilor imobile, eliberate în modul stabilit de legislație. Evaluatorii vor fi propuși de către Î.S. “Institutului de Proiectări pentru Organizarea Teritoriului” și aprobați de către expropriator.

21. Cuantificarea cheltuielilor (costurilor detaliate), necesare pentru urmarea procedurilor legale de expropriere a bunurilor, precum și a cheltuielilor necesare pentru despăgubirile pentru expropriere a dreptului de proprietate, cât și a dreptului de folosință sau a altor drepturi reale asupra bunurilor imobile, se va efectua la etapa de elaborare a Actului de expropriere, prin descrierea impactului economic-financiar, potrivit Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative.

22. Pentru planificarea cadrului de resurse și cheltuieli necesare procedurilor de expropriere și despăgubiri, și în scopul includerii acestor cheltuieli în strategiile sectoriale de cheltuieli, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, va înainta propuneri către Ministerul Finanțelor, în procesul de elaborare a Cadrului Bugetar pe Termen Mediu, în conformitate cu calendarul bugetar.

23. Actul de expropriere a bunurilor imobile se va aduce la cunoștință publică, în termen de 20 de zile de la publicarea în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, prin afișare la sediile consiliilor locale, în a căroră rază sunt situate bunurile imobile vizate și pe paginile web oficiale ale acestor autorități.

24. După publicarea Actului de expropriere, expropriatorul va înainta, în termen de 30 de zile, propunerea de expropriere.

25. Concomitent cu emiterea/aprobarea Actului de expropriere, Guvernul, prin intermediul Agenției Proprietății Publice, va determina regimul juridic al sistemelor publice de alimentare cu apă, create în urma implementării proiectului și aplicarea reglementărilor legale de delimitare și folosire eficientă a bunurilor proprietate publică, inclusiv asupra raporturilor ce țin de administrarea și deetimizarea proprietății publice.

26. Transferul de la expropriat la expropriator al dreptului de proprietate asupra bunurilor imobile indicate la art. 2 lit. a) și, după caz, al dreptului de

folosință sau al altor drepturi reale, prevăzute la art. 2 lit. b), asupra bunurilor se realizează etapizat, după cum urmează:

1) prin derogare de la art. 432 și 433 din Codul civil nr. 1107/2002, la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova a actului de expropriere de către expropriator, prin efectul prezentei legi, se instituie temeiul juridic pentru înregistrarea provizorie a dreptului de proprietate publică, a dreptului de folosință sau, după caz, a altor drepturi reale ale statului asupra bunurilor, prevăzute la art. 2 din prezenta lege. Dreptul real corespunzător supus înregistrării provizorii este afectat de condiția suspensivă privind plata despăgubirilor către expropriat. Autoritățile competente potrivit prezentei legi vor efectua înregistrările provizorii în Registrul bunurilor imobile privind dobândirea drepturilor reale asupra bunurilor imobile indicate la art. 2 lit. a) din prezenta lege. Actul de expropriere este suficient pentru efectuarea înregistrării corespunzătoare în Registrul bunurilor imobile;

2) prin derogare de la art. 6 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 121/2007 privind administrarea și deținerea proprietății publice, la data realizării condiției suspensive privind plata despăgubirilor către expropriat și a consolidării dreptului real corespunzător al statului, prin efectul prezentei legi, se instituie temeiul juridic pentru atribuirea de drept către domeniul public al proprietății statului a bunurilor indicate la art. 2 din prezenta lege, în privința cărora au fost înregistrate provizoriu drepturile reale potrivit prevederilor de la subpct. 1) din prezentul punct. Faptul realizării condiției suspensive se aduce la cunoștința Agenției Servicii Publice, de către Unitatea de implementare a proiectului, prin confirmare scrisă, ce atestă consemnarea/transferul despăgubirii într-un cont special deschis pe numele expropriatului potrivit prezentei legi, aceasta fiind suficientă pentru radierea dreptului înregistrat provizoriu și la înregistrarea definitivă a dreptului de proprietate publică a statului asupra bunurilor imobile expropriate.

27. Urmare a efectuării înregistrării provizorii a drepturilor reale ale statului conform prevederilor pct. 26 subpct. 1) pot fi inițiate lucrările de construcție în privința cărora a fost declarată utilitatea publică de interes național, cu desfășurarea în continuare a procedurii de expropriere a bunurilor în privința cărora a fost înregistrat provizoriu dreptul corespunzător al statului. Deținătorii cu orice titlu ai bunurilor în privința cărora a fost înregistrat provizoriu dreptul real al statului conform prevederilor pct. 26 subpct. 1) sunt obligați, după o prealabilă înștiințare, să permită accesul pentru efectuarea lucrărilor de construcție.

28. În situația în care se expropriază o parte dintr-un bun imobil, proprietate privată a titularilor de drepturi afectați, care nu acceptă propuneri de expropriere din anumite motive, se află în afara hotarelor țării sau decedați, formarea bunurilor imobile se va efectua în temeiul Actului de expropriere, fără acordul proprietarului bunului imobil și în baza ordinului de aprobare a proiectului de formare a bunului imobil, emis de către Agenția Proprietății Publice.

29. Prin derogare de la prevederile art. 12 alin. (1) lit. a) și lit. h) din Legea nr. 163/2010 privind autorizarea executării lucrărilor de construcție, autorizația de construire se emite de către primarii localităților pe ale căror teritorii se vor desfășura lucrările de construcție prevăzute la art. 1, fără acordul autentificat notarial al coproprietarilor bunurilor imobile, inclusiv al proprietarilor, ale căror interese pot fi afectate nemijlocit atât în procesul executării lucrărilor de construcție, cât și în perioada exploatarei apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași, urmare obținerii certificatului de descărcare de sarcină arheologică, emis de către Agenția Națională Arheologică.

30. Actul de expropriere își produce efectele și în situația în care proprietarii bunurilor imobile și, după caz, titularii dreptului de folosință nu prezintă un act care să le confirme dreptul asupra bunului expropriat, nu sunt cunoscuți ori sunt cunoscuți, dar se află în afara hotarelor țării, precum și în situația succesiunilor nedeschise ori a succesorilor necunoscuți sau cu care nu se ajunge la un acord privind valoarea despăgubirii.

31. Data efectuării înregistrării în Registrul bunurilor imobile a transferului de la expropriat la expropriator al dreptului de proprietate asupra bunurilor imobile și, după caz, al dreptului de folosință sau altor drepturi reale, nu afectează momentul intrării în vigoare a respectivului transfer.

32. Propunerea de expropriere va conține notificarea adresată persoanelor fizice și juridice titulare de drepturi reale asupra obiectului exproprierii, cuantumul despăgubirii, modalitatea transferului de bunuri și al drepturilor de proprietate sau, după caz, modalitatea de cedare a drepturilor patrimoniale, cererea-model cu privire la plata despăgubirii.

33. După primirea propunerii de expropriere, proprietarii și titularii dreptului de folosință sau de alte drepturi reale asupra obiectelor supuse exproprierii sunt obligați să ia măsurile de conservare a acestora.

34. Din momentul primirii propunerii de expropriere, expropriatul este în drept, în decurs de 45 de zile, să-și dea sau nu consimțământul pentru o compensare imediată și echitabilă, inclusiv:

1) în cazul în care proprietarii și titularii de alte drepturi reale asupra bunurilor imobile expropriate sunt de acord cu cuantumul despăgubirii din propunerea de despăgubire, aceștia vor depune cererea cu privire la plata despăgubirii pentru bunurile imobile expropriate, însoțită de copiile legalizate ale actelor confirmative ale dreptului de proprietate/ale altor drepturi reale asupra bunului imobil;

2) în cazul titularilor de drepturi, care refuză să recepționeze propunerea de expropriere, care nu sunt identificați sau sunt identificați, dar se află în afara

hotarelor țării, care sunt decedați, precum și în cazul succesiunilor nedeschise ori al succesorilor neidentificați, termenul de 45 de zile curge din momentul expirării termenului prevăzut la pct. 24 al prezentei proceduri;

c) în cazul, în care titularii drepturilor reale au recepționat propunerile de expropriere, dar nu au depus în termenul stabilit cererea și/sau actele confirmative menționate la lit. a), expropriatorul va consemna despăgubirea într-un cont special deschis pe numele expropriatului.

35. În termen de 45 de zile de la data primirii propunerii de expropriere, expropriatul este obligat să notifice în scris expropriatorul cu privire la drepturile terților asupra obiectului exproprierii. Prin neexecutarea acestei obligații, expropriatul va rămâne răspunzător cu despăgubire față de terți.

36. În situația în care se expropriează o parte dintr-un bun imobil, care nu este format și/sau înregistrat în modul corespunzător în Registrul bunurilor imobile, pe baza măsurărilor executate de expropriator, se determină atât suprafața expropriată, cât și cea neexpropriată, înregistrarea porțiunii de bun imobil necesară exproprierii efectuându-se în baza proiectului de formare (proiectul planului geometric) a bunului imobil.

37. În situația în care bunurile imobile expropriate sunt proprietatea unei persoane decedate sau, după caz, drepturile expropriate aparțin unei persoane decedate, despăgubirea se va consemna pe numele succesorilor legali care își vor dovedi calitatea de moștenitor cu certificatul de moștenire sau vor prezenta hotărârea judecătorească definitivă și irevocabilă în privința dreptului de proprietate.

38. Plata despăgubirilor pentru bunurile imobile expropriate și pentru drepturile expropriate se face în baza propunerilor de expropriere prin compensație bănească. Cuantumul despăgubirilor vor fi transmise titularilor de drepturi într-un cont special deschis pe numele expropriatului, în monedă națională, în termen de 60 de zile de la momentul depunerii cererii cu privire la plata despăgubirilor.

39. În cazul în care despăgubirile referitoare la același bun imobil sau drept expropriat sunt solicitate în concurs sau în contradictoriu de mai multe persoane îndreptățite, despăgubirile urmează a fi împărțite potrivit legislației aplicabile.

40. Despăgubirea va fi eliberată numai titularilor drepturilor dovedite prin acte confirmative, inclusiv hotărâri judecătorești definitive și irevocabile, sau prin certificatul de moștenitor eliberat în conformitate cu legislația aplicabilă.

41. În cazul unor eventuale litigii privind drepturile de proprietate sau alte drepturi reale asupra obiectelor supuse exproprierii, plata despăgubirilor stabilite

se amână până la emiterea și prezentarea unei hotărâri judecătorești definitive și irevocabile.

42. Dacă pentru cauză de utilitate publică este necesară exproprierea unei părți din bun imobil, care depășește 60% din suprafața totală, fapt care va duce la deprecierea considerabilă a bunului, precum și la imposibilitatea de a-l folosi în scopul în care era preconizat până la expropriere, se va expropria bunul imobil în întregime, cu condiția lipsei obiecțiilor din partea proprietarului bunului imobil vizat.

43. Exproprierea terenurilor din fondul forestier național sau celor aflate în proprietatea publică a statului sau în proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale se va face cu titlu gratuit, iar masa lemnoasă va reveni proprietarului respectiv, conform actului de selectare a terenului proprietate publică, stabilit în anexa la Regulamentul cu privire la modul de transmitere, schimbare a destinației și schimb de terenuri, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1170/2016.

44. Defrișarea suprafețelor împădurite se va asigura de către Agenția „Moldsilva” cu titlu gratuit, în conformitate cu legislația aplicabilă privind autorizarea lucrărilor de defrișare a arborilor. Responsabilitatea extragerii cioturilor după tăiere îi revine executorului de lucrări.

45. Defrișarea plantațiilor pomicole/viticole, inclusiv extragerea cioturilor după tăiere de pe suprafețele expropriate, îi revine executorului de lucrări. Masa lemnoasă va reveni titularilor de drepturi afectați.

Capitolul III

PROCEDURA DE SOLUȚIONARE A ÎNTÂMPINĂRILOR

46. În cazul în care titularii de drepturi asupra obiectelor supuse exproprierii nu sunt de acord cu despăgubirea propusă de expropriator, aceștia au dreptul să depună contestații către Comisia pentru soluționarea întâmpinărilor împotriva propunerii de expropriere, prin care vor înainta propriile exigențe cu privire la cuantumul despăgubirii însoțite de documente justificative.

47. Întâmpinările împotriva propunerilor de expropriere se vor soluționa în conformitate cu prevederile Legii nr. 488/1999 exproprierii pentru cauză de utilitate publică.

48. Contestațiile vor fi soluționate în termen de 30 de zile de către Comisia pentru soluționarea întâmpinărilor. Decizia Comisiei se comunică părților în termen de 5 zile de la adoptare și va servi drept temei pentru determinarea

cuantumului despăgubirii, care în nici un caz nu poate fi mai mic decât cel stabilit în propunerea de expropriere.

49. În cazul în care expropriatul este nesatisfăcut de cuantumul despăgubirii prevăzute în decizia Comisiei, acesta o poate contesta în instanța judecătorească competentă în termen de 2 ani, care curge de la data la care i-a fost comunicată respectiva decizie de stabilire a cuantumului despăgubirii, fără a putea contesta transferul de la expropriat la expropriator al dreptului de proprietate asupra bunurilor imobile indicate la art. 2 lit. a) și, după caz, al dreptului de folosință prevăzut la art. 2 lit. b).

50. Cererea de chemare în judecată cu privire la stabilirea cuantumului despăgubirii se soluționează conform prevederilor art. 15 din Legea nr. 488/1999 exproprierii pentru cauză de utilitate publică.

NOTĂ INFORMATIVĂ
la proiectul de lege
privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului
magistral Chișinău – Strășeni – Călărași

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților responsabili de elaborarea proiectului
Proiectul actului normativ privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași este elaborat de către Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ și finalitățile urmărite
<p>Necesitatea elaborării proiectului este argumentată de imperativul realizării proiectului „Îmbunătățirea infrastructurii de apă în Moldova Centrală”, finanțat de către Guvernul Federal German prin intermediul Băncii Germane de Dezvoltare KfW și din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și Locală.</p> <p>Proiectul actului normativ a fost elaborat în conformitate cu prevederile art. 5 alin. (1) lit. e), alin. (3) și art. 6 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 488/1999 exproprierii pentru cauză de utilitate publică. Astfel, pentru cauză de utilitate publică de interes național se consideră lucrările care răspund obiectivelor și interesului întregii societăți sau ale majorității ei.</p> <p>Unul din principalele obiective ale Republicii Moldova constituie asigurarea graduală a accesului la apă de calitate și sanitație adecvată pentru toate localitățile Republicii Moldova, care contribuie la îmbunătățirea sănătății, demnității, calității vieții și la dezvoltarea economică a țării, descrisă în Strategia de alimentare cu apă și sanitație (2014 – 2030), aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 199/2014.</p> <p>Astfel, în vederea realizării obiectivului principal al proiectului privind construcția apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași, precum și a rețelelor adiționale, derivate din obiectivul general, au fost semnate și ratificate de către Guvernul Republicii Moldova Acordul de Finanțare BMZ - No. 2013 66 897 din 27.05.2019 și Acordul financiar suplimentar BMZ - No. 2019 692 86 din 12.01.2021 dintre Republica Moldova și Banca Germană pentru Dezvoltare KfW, în valoare totală de 25.000.000 Euro. Scopul proiectului vizează alimentarea cu apă potabilă a raioanelor Strășeni și Călărași, prin construcția apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași și dezvoltarea infrastructurii pentru gestionarea apei potabile în aceste raioane. În cadrul proiectului a fost aprobată contribuția obligatorie din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și Locală în suma echivalentului a 2.650.000 Euro.</p> <p>Lucrările în Faza I de construcție a apeductului Chișinău – Strășeni – Călărași și care sunt relevante subiectului declarării utilității publice de interes național includ:</p> <ul style="list-style-type: none">(i) construcția conductei principale pentru transportul apei potabile (CTP) către orașele Strășeni și Călărași, aprox. 53 km; o stație nouă de pompare a apei potabile pe CTP cu 2 grupuri de pompe, instalații de instrumentare și control, rezervor de apă din beton de cca. 800 mc; supape asociate, debitmetre, vase de supratensiune, clădiri, alimentare cu energie electrică, telemetrie, lucrări de șantier, căi de acces etc.; proceduri de instruire și punere în operare;(ii) reabilitarea infrastructurii de alimentare cu apă în or. Strășeni: noua conductă de legătură între CTP și cele două rezervoare de stocare existente în apropierea or. Strășeni, aprox. 1,2 km; o instalație de re-clorurare la rezervoarele de stocare existente; un nou centru SCADA local pentru rețelele de apă ale raionului Strășeni;(iii) reabilitarea infrastructurii de alimentare cu apă în or. Călărași: noua conductă de legătură între stația principală de pompare de transport și rezervorul de stocare R3 existent, aprox. 1,65 km; lucrări de înlocuire a pompelor și conductelor existente, cu instalații de măsurare și evidență, instrumentare și control, amplasate la rezervorul de stocare R3; înlocuirea conductei de legătură existente între rezervoarele de stocare R4 și R3, de cca. 100m; construirea unei noi stații de pompare și rezervor de acumulare, cu instalații de măsurare și evidență, instrumentare și control; un nou centru SCADA local pentru rețelele de apă ale raionului Călărași.

Întru implementarea acestui proiect complex de infrastructură în domeniul alimentării cu apă, în procesul de elaborare a proiectului tehnic au fost stabilite aproximativ 192 loturi de terenuri în aliniamentul traseului de cca. 53 km a apeductului magistral vizat.

Cercetarea premiselor pentru declararea utilității publice de interes național a fost asigurată de către Comisia constituită în acest scop prin Hotărârea Guvernului nr. 27/2022. În rezultatul examinării materialelor justificative și a premiselor pentru executarea lucrărilor vizate de proiect, Comisia nominalizată a stabilit:

1. Existența elementelor justificative pentru declararea de utilitate publică de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași;
2. Existența premiselor economice, sociale, ecologice și de altă natură ale necesității lucrărilor în cadrul proiectului vizat;
3. Încadrarea lucrărilor vizate de proiect în planurile de urbanism și amenajare a teritoriului în localitățile municipiului Chișinău și raioanele Strășeni și Călărași;
4. Posibilitatea declarării utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași.

(Consemnat în Procesul verbal al ședinței Comisiei nr.01/2022 din 22.02.2022).

Conform condițiilor Acordului de finanțare a proiectului, termenul de executare a lucrărilor este stabilit până la 30.10.2025. În conformitate cu cerințele de mediu și sociale din cadrul Acordului vizat, Guvernul Republicii Moldova asigură implementarea proiectului în conformitate cu practicile și standardele din domeniul mediului, social, de securitate și sănătate în muncă și în concordanță cu legislația aplicabilă de mediu și sociale ale Republicii Moldova, precum și cerințele de mediu și sociale ale finanțatorului. Astfel, pentru activitățile proiectului, Agenția de Mediu a emis Decizia nr. 01/01-3070 din 22.08.2018, în care recomandă ca documentația tehnică de proiect să fie prezentată pentru efectuarea expertizei ecologice, în conformitate cu prevederile Legii nr. 851/1996 privind expertiza ecologică, în vederea obținerii avizului de mediu. Adicional, în cazul extinderii sau localizării eventualelor spații pentru depozitarea temporară, întru evitarea eventualelor litigii privind suprafețele de teren adiacente limitelor hotarului amplasamentului, care sunt în proprietatea altor persoane fizice sau juridice, și pentru care nu s-a prezentat dovada deținerii drepturilor legale, să inițieze lucrările de execuție în vederea extinderii pe terenurile identificate, doar după obținerea drepturilor asupra acestora care prevăd necesitatea elaborării Planului de acțiuni privind exproprierea și compensarea pagubelor (LACP - Land Acquisition and Compensation Plan), iar Guvernul Republicii Moldova va întreprinde măsurile necesare pentru elaborarea și implementarea planului vizat într-un mod acceptabil de finanțator, inclusiv va asigura alocarea mijloacelor financiare necesare în acest scop. Astfel, LACP va fi elaborat și implementat de către Guvernul Republicii Moldova, având drept scop atenuarea efectelor negative ale procesului de expropriere a terenurilor, proprietate privată, necesare pentru construcția apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași și a rețelelor secundare.

Totodată, Acordul de finanțare stipulează că, Guvernul Republicii Moldova va implementa proiectul prin gestionarea deschisă și transparentă a reclamațiilor parvenite de la persoanele afectate prin stabilirea și menținerea unui Mecanism de soluționare a reclamațiilor (MSR) pentru durata ciclului de viață a proiectului și monitorizarea impactului de mediu și social, cauzat de lucrările de construcție, accentul fiind pus pe implicarea comunităților în monitorizarea activităților proiectului. În acest scop se prevede crearea unui MSR în trei nivele: I – nivel de șantier/local, II – nivel raional și III – nivel de instituții responsabile de implementarea proiectului: Unitatea de implementare a proiectului (UIP) în cadrul Agenției de Dezvoltare Regională Centru (ADR Centru), Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Banca Germană de Dezvoltare KfW. Astfel, în fiecare localitate afectată de proiect și în centrele raionale autoritățile publice locale, cu suportul UIP a ADR Centru vor crea, pe lângă consiliile raionale Comitete de Monitorizare a Impactului Social (CMIS), care vor activa în calitate de puncte focale de nivel local pentru colectarea reclamațiilor de la persoanele fizice și a organizațiilor, care ar putea fi afectate de lucrările proiectului. CMIS va fi condus de către un președinte și își va desfășura activitatea conform unui regulament, elaborat în acest scop. Drept obiective de bază, CMIS urmează să contribuie la identificarea timpurie și semnalizarea

situațiilor, în care lucrările de construcție ar putea afecta calitatea condițiilor de trai în comunități, mediul înconjurător, drepturile cetățenilor, ordinea publică, cauza daune infrastructurii și al rețelelor edilitare, proprietății publice și private etc. În cazul în care reclamațiile nu pot fi soluționate la nivel inferior, prin interacțiunea directă dintre CMIS local cu organizația responsabilă de executarea lucrărilor de construcție, reclamația urmează a fi readresată la nivel superior pentru soluționare. Totodată, activitatea CMIS nu va substitui activitatea autorităților publice locale, entităților responsabile de implementarea proiectului, de supraveghere tehnică și de monitorizare a lucrărilor de construcție.

Lucrările de construcție în cadrul proiectului „Îmbunătățirea infrastructurii de apă în Moldova Centrală”, specifice pentru Fazele II și III ale proiectului, nu sunt subiecte de declarare a utilității publice de interes național și nu cad sub incidența prezentei legi, dar sunt subiecte de declarare a utilității publice de interes local, iar declararea acestora se va asigura de către consiliile locale ale unităților administrativ-teritoriale, în a căroră rază sunt situate bunurile imobile vizate de proiect, în conformitate cu prevederile art. 6 alin (2) lit. b) din Legea nr. 488/1999 exproprierii pentru cauză de utilitate publică.

3. Descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Adoptarea prezentului act normativ nu presupune armonizarea legislației naționale cu cea a Uniunii Europene.

4. Principalele prevederi ale proiectului de lege și evidențierea elementelor noi

Scopul proiectului constă în declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași în cadrul proiectului „Îmbunătățirea infrastructurii de apă în Moldova Centrală”. Astfel, obiecte ale exproprierii sunt cca. 208 terenuri, și anume:

proprietatea/administrarea autorităților publice centrale – 15 terenuri, inclusiv:

Administrația de Stat a Drumurilor (subtraversarea cu apeductul) – 3 terenuri;

Calea Ferată din Moldova – 7 terenuri;

Apele Moldovei (fondul apelor) – 2 terenuri;

Moldsilva (fondul forestier) – 1 teren;

Universitatea Agrară din Moldova (teren cu destinație agricolă) – 2 terenuri.

proprietatea autorităților publice locale – 90 terenuri, inclusiv:

pentru construcții – 2 terenuri (1 punct de conectare a apeductului, rezervorul de apă din Călărași);

drum și căi de comunicații – 33 terenuri;

agricole și grădini – 31 terenuri;

teren amenajat (parc Călărași) – 1 teren;

Fondul apelor – 2 teren;

nedeterminate/neînregistrate – 21 terenuri.

Proprietate privată – 103 terenuri, inclusiv:

pentru construcții – 1 teren;

agricole și grădini – 102 terenuri.

a) bunurile imobile (terenuri și construcții), proprietate privată și cele aflate în proprietatea unităților administrativ-teritoriale, situate în extravilanul și/sau intravilanul următoarelor localități: orașele Chișinău, Vatra, satul Ghidighici (municipiul Chișinău); municipiul Strășeni, orașul Bucovăț, comunele Gălești, Pânășești, satele Căpriană, Roșcani, Sireți, Tătărești, Vorniceni (raionul Strășeni); orașul Călărași, comuna Tuzara, satele Nișcani, Pitușca, Vărzărești Noi (raionul Călărași);

b) dreptul de folosință asupra bunurilor imobile indicate la lit. a) ce urmează a fi utilizate pe perioada lucrărilor de construcție a apeductului magistral;

Procedura de expropriere, aplicabilă lucrărilor de utilitate publică de interes național de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași este expusă în anexă la proiectul de lege propus, care definește mecanismul de expropriere, specifică actorii antrenați în procesul de expropriere și competențele principale ale acestora, pe marginea procedurilor vizate.

Procedura propusă de expropriere este intitulată ca fiind specială, ca urmare a distincției pentru lucrarea

specifică de utilitate publică vizată în proiect, fără posibilitatea de a aplica (extinde) procedura propusă altor lucrări de utilitate publică și aspecte derogative de la normele în vigoare. Astfel, procedura propusă include un singur aspect conceptual, ce ține de derogarea de la procedura stabilită de expropriere, care are drept scop neadmiterea tergiversării lucrărilor vizate în proiect și care prevede aplicarea conceptului de înregistrarea provizorie a dreptului de proprietate publică, a dreptului de folosință sau, după caz, a altor drepturi reale ale statului asupra bunurilor, dobândite sub condiție suspensivă privind plata despăgubirilor către expropriat. În total, procedura specială prevede trei momente de derogative:

1) În pct. 26 subpct. 1) al procedurii speciale se enunța derogarea de la art. 432 și art.433 din Codul civil nr. 1107/2002, prin care se instituie temeiul juridic pentru înregistrarea provizorie a dreptului de proprietate publică, a dreptului de folosință sau, după caz, a altor drepturi reale ale statului asupra bunurilor, prevăzute de proiectul de lege. Dreptul real corespunzător supus înregistrării provizorii este afectat de condiția suspensivă privind plata despăgubirilor către expropriat. Autoritățile competente potrivit prezentei legi vor efectua înregistrările provizorii în Registrul bunurilor imobile privind dobândirea drepturilor reale asupra bunurilor imobile indicate la art. 2 lit. a) din prezenta lege. Actul de expropriere este suficient pentru efectuarea înregistrării corespunzătoare în Registrul bunurilor imobile.

2) În pct. 26 subpct. 2) al procedurii speciale se specifică derogarea de la art. 6 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 121/2007 privind administrarea și deținerea proprietății publice, prin care la data realizării condiției suspensive privind plata despăgubirilor către expropriat și a consolidării dreptului real corespunzător al statului, se instituie temeiul juridic pentru atribuirea de drept către domeniul public al proprietății statului a bunurilor expropriate, în privința cărora au fost înregistrate provizoriu drepturile reale. Faptul realizării condiției suspensive se atestă de către Unitatea de implementare a proiectului, prin informarea Agenției Servicii Publice despre transferul efectiv pe numele expropriatului, aceasta fiind suficientă pentru radierea dreptului înregistrat provizoriu și la înregistrarea definitivă a dreptului de proprietate publică a statului asupra bunurilor imobile expropriate.

3) În pct. 29 al procedurii speciale se specifică derogarea de la prevederile art. 12 alin. (1) lit. a) și lit. h) din Legea nr. 163/2010 privind autorizarea executării lucrărilor de construcție, prin care autorizația de construire se emite de către primarii localităților pe ale căror teritorii fără acordul autentificat notarial al coproprietarilor bunurilor imobile, inclusiv al proprietarilor ale căror interese pot fi afectate nemijlocit atât în procesul executării lucrărilor de construcție, cât și în perioada exploatării. Adicional, pct. 27 al anexei la proiectul de lege prevede că lucrările de construcție, în privința cărora a fost declarată utilitatea publică de interes național și pentru care se impune emiterea autorizației de construcție conform legii prenotate, se inițiază ca urmare a efectuării înregistrării provizorie a drepturilor reale ale statului, care la rândul său, sunt efectuate în urma identificării proprietarilor bunurilor imobile și emiterii prin hotărâre de Guvern a Actului de expropriere.

Totodată, procedura propusă de expropriere instituie un mecanism de eliminare la mod practic a riscurilor legate de eventuala degradare în abuz față de persoanele expropriate, cu încălcarea drepturilor constituționale la proprietate, pentru care s-a propus:

a) instituirea și menținerea, pe întreaga perioadă de implementare a proiectului, a Mecanismului de soluționare a reclamațiilor (MSR), prin intermediul căruia persoanele afectate vor putea adresa întrebări, comentarii, sugestii, nemulțumiri și reclamații legate de implementarea Proiectului, în conformitate cu cerințele standardelor de mediu și sociale ale Băncii Mondiale (ESS1, ESS2 și ESS5).

b) instituirea prin hotărâre de Guvern (Actul de expropriere) a Comisiei pentru soluționarea întâmpinărilor. Adicional, în contextul recomandărilor expuse în aviz, în actualul pct. 1 al anexei la proiectul de lege s-a inclus instituirea de către autoritățile publice locale de nivelul întâi a Comitetului de monitorizare a impactului social (CMIS), care reprezintă o structură socială locală, neguvernamentală și apolitică, ai cărei membri sunt persoane din localitățile afectate de lucrările de construcție și care este creată în scopul asigurării participării comunității la procesul de monitorizare a impactului de mediu și social în perioada executării lucrărilor de construcție pe teritoriul localităților, al oferirii de suport, la nivel local, la funcționarea mecanismului de soluționare a reclamațiilor din cadrul proiectului și de asistență a

proprietarilor de terenuri afectați la exercitarea drepturilor în procesul de expropriere. Intrarea în vigoare a actului normativ s-a propus la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, având drept reducerea termenilor de lansare a procedurii speciale de expropriere și neadmiterea tergiversării.

5. Fundamentarea economico-financiară

În prezent, pentru Faza I de implementare, proiectul are acoperire financiară din partea Guvernului Federal German, prin intermediul Băncii Germane de Dezvoltare KfW, sub formă de grant în valoare de 15.000.000 Euro, iar contribuția Guvernului Republicii Moldova este echivalentul sumei de 1.650.000 Euro, mijloacele financiare fiind asigurate prin alocații anuale în Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și Locală.

Finanțarea lucrărilor, până la emiterea Actului de expropriere, inclusiv a lucrărilor cadastrale și de organizare a teritoriului, evaluare a despăgubirilor și întocmirea informațiilor sistematizate va fi realizată din mijloacele financiare alocate proiectului.

După emiterea Actului de expropriere, acoperirea financiară a activităților în cadrul procedurilor de expropriere și despăgubire se va asigura de către Guvernul Republicii Moldova din mijloacele alocate din bugetul de stat.

Valoarea despăgubirilor datorate proprietarilor bunurilor imobile și/sau titularilor de drepturi asupra bunurilor imobile expropriate se vor stabili în Actul de expropriere, prin hotărâre de Guvern, în baza rapoartelor de evaluare, cu respectarea criteriilor prevăzuți de legislația în vigoare, inclusiv:

- a) suprafața bunurilor imobile expropriate;
- b) suprafața bunurilor imobile în privința cărora a fost expropriat dreptul de folosință;
- c) gradul de bonitate a terenurilor;
- d) valorile rezultatelor existente, respectiv estimate, pe bunurile imobile expropriate sau pe bunurile imobile în privința cărora a fost expropriat dreptul de folosință, obținute de la entitățile competente, precum și valorile estimate ale amenajărilor și/sau facilităților afectate de expropriere;
- e) restrângerea activităților datorate exproprierii;
- f) perioada de expropriere a bunurilor.

De asemenea, de la bugetul de stat va fi asigurată finanțarea activității privind evidența, cercetarea, punerea în valoare, salvarea, protejarea, conservarea și restaurarea patrimoniului arheologic, afectat în urma lucrărilor de construcție în cadrul proiectului vizat.

Autoritățile publice de specialitate, în conformitate cu atribuțiile sale statutare, vor asigura, cu titlul gratuit, următoarele activități relevante procedurilor de expropriere:

- a) desfășurarea de către Biroul Național de Statistică a unui recensământ/studiu de caz privind persoanele afectate de procedura de expropriere;
- b) efectuarea de către Agenția Proprietății Publice, prin intermediul Î.S. „Institutul de Proiectări pentru Organizarea Teritoriului”, a lucrărilor cadastrale în baza documentației de proiectare;
- c) înregistrarea de către Agenția Relații Funciare și Cadastru a dreptului de proprietate și/sau a altor drepturi ale statului asupra bunurilor imobile;
- d) defrișarea de către Agenția „Moldsilva” a suprafețelor împădurite.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Proiectul actului normativ se încadrează în cadrul normativ în vigoare.

Urmare a procedurilor speciale de expropriere, expuse în prezenta lege și aplicabile lucrărilor de utilitate publică de interes național de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași, Guvernul va aproba prin hotărâre separată Actul de expropriere, care va specifica lista bunurilor imobile supuse exproprierii, obținute în baza proiectului tehnic final, inclusiv numerele cadastrale și suprafețele terenurilor expropriate, precum și categoria de folosință a terenurilor, în conformitate cu normele legale aplicabile și va stabili cuantumul despăgubirii cuvenite proprietarilor bunurilor imobile și/sau, după caz, titularilor dreptului de folosință sau ai altor drepturi reale asupra bunurilor imobile expropriate.

Totodată, Actul de expropriere va institui mecanismul de soluționare a reclamațiilor și va definitiva

procedura de formare a Comisiei pentru soluționarea întâmpinărilor.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor art. 11 al Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, pe site-ul Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale www.midr.gov.md la compartimentul transparenței decizionale și pe platforma www.particip.gov.md a fost plasat anunțul privind inițierea elaborării proiectului actului normativ - <https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-privind-initierea-procesului-de-elaborare-a-proiectului-de-lege-privind-declararea-utilitatii-publice-de-interes-national-a-lucrarilor-de-construcie-a-apeductului-magistral-chisinau-straseni-calarasi/9191>.

La fel, întru respectarea prevederilor art. 32 al Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, proiectul a fost plasat pentru consultare publică pe paginile web menționate.

Proiectul a urmat procedura primară și procedura repetată de avizare.

Obiecțiile, recomandările și propunerile au fost luate în considerație la definitivarea proiectului și expuse în tabelul de sinteză.

8. Constatările expertizei anticorupție

Prin proiect se propun a fi declarate de utilitate publică de interes național lucrările de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași în cadrul Proiectului „Îmbunătățirea infrastructurii de apă în Moldova Centrală”, finanțat de către Guvernul Federal German prin intermediul Băncii Germane de Dezvoltare KfW și din Fondul Național de Dezvoltare Regională și Locală. Obiecte ale exproprierii sunt bunurile imobile situate în extravilanul și/sau intravilanul a 17 localități, precum și dreptul de folosință și alte drepturi reale asupra bunurilor imobile, indicate în proiect, ce urmează a fi utilizate pe perioada lucrărilor de construcție. Totodată, prin proiect se propune o procedură specială de expropriere, aplicabilă relațiilor sociale de proiect. În cadrul proiectului a fost identificată o normă de trimitere defectuoasă de natură să constituie un obstacol în aplicarea corectă și eficientă a proiectului. Cu excepția normei respective, proiectul în redacția parvenită la efectuarea expertizei anticorupție, nu conține factori de risc, care să genereze riscuri de corupție.

În acest context, eroarea tehnică de trimitere către un articol irelevant, care s-a strecurat în urma re-numerotării ordinii punctelor în varianta finală a anexei la proiectul de lege a fost corectată.

Obiecția vizată și acțiunea de corectare a erorii tehnice sunt expuse în tabelul de sinteză.

9. Constatările expertizei de compatibilitate

Proiectul nu vizează armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene și prin urmare, expertiza de compatibilitate a acestuia nu este necesară.

10. Constatările expertizei juridice

Proiectul de lege a fost supus expertizei juridice în conformitate cu prevederile Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, obiecțiile/recomandările în mare parte fiind luate în considerație și expuse în tabelul de sinteză.

11. Alte expertize

Proiectul nu conține prevederi de reglementare a activității de întreprinzător în contextul Legii cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător nr. 235/2006, astfel decăzând necesitatea examinării acestuia de către Grupul de lucru al Comisiei de stat pentru reglementarea activității de întreprinzător.